

Marian Gorynia*

Stanisław Swadźba, *Integracja i globalizacja a system gospodarczy. Konsekwencje dla Polski*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. K. Adamieckiego w Katowicach, Katowice 2007, s. 165

Autorem recenzowanej książki jest profesor Akademii Ekonomicznej w Katowicach Stanisław Swadźba. Przed omówieniem pracy należy wskazać, iż książka ta jest kolejnym etapem rozwoju zainteresowań badawczych jej autora, które kształtowały się w minionym ponadtrzydziestoletnim okresie i obejmowały następujące główne wątki:

- gospodarka wysoko rozwiniętych krajów kapitalistycznych, w tym głównie Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, a później Unii Europejskiej, np. kwestia polityki energetycznej krajów Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej,
- zjawiska społeczno-ekonomiczne, które w latach 70. i 80. XX w. przyczyniły się do istotnych zmian strukturalnych w gospodarce światowej – np. rozwój postępu naukowo-technicznego, wzrost konkurencyjności na rynkach światowych, kryzys ekologiczny, reakcje polityki gospodarczej na zachodzące zmiany, a także rola instytucji ponadnarodowych itp.,
- problematyka systemów gospodarczych, w tym zwłaszcza ewolucja i analizy porównawcze systemów gospodarczych – bardziej szczegółowe obszary zainteresowań to wpływ międzynarodowej integracji gospodarczej i globalizacji na krajowe systemy gospodarcze oraz transformacja systemowa dawnych krajów socjalistycznych,
- społeczno-kulturowe uwarunkowania systemów gospodarczych i ich ewolucji.

Praca ta jest swego rodzaju zwieńczeniem dotychczasowego dorobku S. Swadźby. Przede wszystkim należy zaznaczyć, że problematyka podjęta w tym

* Katedra Strategii i Polityki Konkurencyjności Międzynarodowej, Wydział Gospodarki Międzynarodowej, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu.

opracowaniu nie jest szczególnie często rozwijana przez badaczy polskich. W skali międzynarodowej problem ten wydaje się mieć duże znaczenie poznawcze, a także niesie ze sobą istotne implikacje praktyczne. Poszukuje się bowiem w ramach jego rozwiązania odpowiedzi na pytanie, jaki system gospodarczy budować i jaką prowadzić politykę gospodarczą w warunkach postępującej globalizacji i regionalizacji. Dodatkowym, niezwykle ważnym czynnikiem w warunkach polskich jest aspekt transformacji systemu gospodarczego. Można więc uznać, że w książce podjęto zagadnienie niezwykle ważne i aktualne, polegające na rozważeniu jednoczesnego wpływu trzech najistotniejszych czynników wpływających na kształt systemu gospodarczego budowanego w Polsce, a mianowicie: globalizacji, regionalizacji i transformacji.

Książka cechuje się bardzo logicznym podejściem do badanej problematyki. Składa się ze wstępu, czterech rozdziałów merytorycznych i zakończenia. Rozdział 1 ma charakter definicyjno-typologiczno-klasyfikacyjny i stanowi uporządkowanie obszaru badań prowadzonych w dalszych częściach pracy. Autorowi udało się zaprowadzić elementarny ład w bardzo rozbudowanej i w różny sposób ujmowanej problematyce. Ustalenia poczynione w rozdziale 1 ułatwiają śledzenie rozumowania prowadzonego w kolejnych rozdziałach (definicje systemu gospodarczego, typologia systemów gospodarczych, system gospodarczy a model gospodarki, sprawność systemu gospodarczego, czynniki określające charakter systemu gospodarczego). Rozdział 2 dotyczy relacji pomiędzy procesami integracyjnymi a zmianami systemu gospodarczego. Autor prawidłowo – moim zdaniem – identyfikuje główne kanały, przejawy i efekty wpływu integracji na architekturę systemu gospodarczego. W rozważaniach dotyczących integracji uwaga skupiona jest na europejskiej integracji gospodarczej, ale autor dostrzega i uwzględnia także inne odmiany integracji w innych regionach gospodarki światowej. Okoliczność tę należy zaliczyć na plus omawianej pracy. Osobiście byłbym za położeniem większego nacisku na związki pomiędzy konwergencją systemową a konwergencją realną w ramach europejskiej integracji gospodarczej. Głębsza refleksja nad tym zagadnieniem prowadzi bowiem do spostrzeżenia, że podobne wyniki realne można uzyskiwać przy różnych rozwiązaniach systemowych (ekwifinalizm), co staje się szczególnie ważne przy konstruowaniu zaleceń normatywnych pod adresem rozwiązań systemowych i polityki gospodarczej. Jako niezwykle ważne i interesujące traktują także rozważania podjęte w rozdziale 3. Jest on poświęcony wpływowi globalizacji na system gospodarczy. W rozdziale tym dokonano trafnego – moim zdaniem – zidentyfikowania zależności pomiędzy procesami integracji i globalizacji. Uważam ponadto, że właściwe i uzasadnione było rozpatrzenie związków pomiędzy globalizacją a systemem gospodarczym w podziale na aspekty teoretyczne i aspekty praktyczne. Cennym elementem tego rozdziału jest wreszcie przeprowadzona ocena oraz zarysowanie perspektyw wpływu globalizacji na system gospodarczy. Ostatni rozdział pracy poświęcony jest gospodarce polskiej, a właściwie wpływowi trzech czynników na system gospodarczy Polski: transformacji, integracji i globalizacji. Analiza tego zagadnienia prowadzona jest w sposób dobrze zorganizowany i przekonujący. Z większością poglądów i wnio-

sków autora się zgadzam. Niemniej jednak pozostają pewne wątpliwości, do których przejdę dalej.

W książce znajduje się co najmniej kilka elementów o charakterze dyskusyjnym, które chciałbym niżej zreferować. Pojawia się pytanie – czy wpływ globalizacji na system gospodarczy ma charakter jednostronny (takie wrażenie powstaje przy lekturze książki)? Wydaje się, że mamy do czynienia również z procesami odwrotnego wpływu – systemy gospodarcze poszczególnych (najważniejszych) uczestników światowego systemu gospodarczego wpływają przecież także na kształt procesów globalizacji. Podobna uwaga odnosi się zresztą także do poziomu niższego, a więc do ugrupowań integracyjnych i systemów gospodarczych ich najważniejszych uczestników. Kolejne zagadnienie, które nie zostało w książce jasno postawione, to kwestia zależności pomiędzy zakresami pojęć polityka gospodarcza i system gospodarczy. Moim zdaniem byłoby to w pracy wskazane i potrzebne. Inna wątpliwość dotyczy nieuwzględnienia ważnych autorów lub ważnych publikacji. We wstępie książki autor wyjaśnia wprawdzie, że „Wobec lawiny publikacji na ten temat nie sposób byłoby uwzględnić większości z nich” (s. 9), jednak ta deklaracja nie zwalnia – moim zdaniem – autora od starannej selekcji i doboru pozycji mających największe znaczenie. Według mnie trudno jest pisać o podjętej problematyce nie uwzględniając np. prac J. Dunninga. Kolejna uwaga dotyczy struktury rozdziałów 3 i 4. W rozdziale 4 zawarto bardzo potrzebny podrozdział o perspektywach wpływu globalizacji na system gospodarczy. Moim zdaniem podobnie trzeba było postąpić w rozdziale 3, odnosząc się do przyszłości wpływu procesów integracyjnych na zmiany systemu gospodarczego. Zbliżony postulat nasuwa się zresztą także pod adresem rozdziału 4. Nie wystarczy bowiem tylko zauważyć, że trzy najważniejsze czynniki wpływające na kształt systemu gospodarczego Polski to transformacja, integracja i globalizacja. Przydatne byłoby rozwinięcie aspektu dynamicznego tych oddziaływań – przecież rola tych czynników ewoluowała w przeszłości, a ponadto będzie się zmieniać w przyszłości.